

4.3 Ohjaustoiminta

4.3.1 Ohjaus kaikille kuuluvana toimintaperiaatteena ja -kulttuurina

Jokaisella lapsella/oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjauksella tuetaan oppilaan onnistumista esi- ja perusopetuksen eri vaiheissa, ehkäistään oppimisen vaikeuksia, vahvistetaan opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta ja kehitetään oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Ohjaus on prosessi, jossa hankitut tiedot ja kokemukset vahvistavat oppilaan yhteistyötaitoja, kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko esi- ja perusopetuksen ajan kestävän ja toisen asteen opintoihin ohjaavan jatkumon. Ohjauksesta huolehtivat yhteistyössä kaikki opettajat, opinto-ohjaaja ja päiväkodin/koulun muu henkilöstö, joilla kaikilla on työroolissaan oma ohjauksellinen tehtävänsä. Ohjaus ja tiedonkulku korostuvat opintojen nivelvaiheissa, kuten siirryttäessä esiopetuksesta kouluun, alakoulusta yläkouluun ja perusopetuksesta toiselle asteelle. Ohjauksen merkitys korostuu myös uuden oppiaineen alkaessa, oppiaineiden nivelkohdissa ja opettajan ja koulun vaihtuessa. Esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä ohjausyhteistyöllä tuetaan lapsen turvallista koulun aloitusta ja koulu yhteisöön liittymistä. Päätöluokilla ohjauksessa lisääntyy oppilaan tulevaisuuteen suuntautumisen merkitys, esimerkiksi tiedot ja kokemukset työelämästä ja jatko-opintovaihtoehdoista.

Oppilaan ohjauksen merkitys lisääntyy kolmiportaisen tuen eri vaiheissa. Kun lapsi/oppilas siirtyy yleisestä tuesta tehostettuun tukeen ja tehostetusta tuesta erityiseen tukeen, arvioidaan hänen saamansa ohjauksen riittävyys ja sen kohdentuminen ohjaustarpeiden mukaisesti. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan ohjaukseen liittyvät yksilölliset tavoitteet ja toimenpiteet.

Ohjauksessa yhteistyö kotien kanssa on tärkeää. Huoltajalle annetaan tietoa työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä lapsen/oppilaan tulevaisuudelle. Tietoja annetaan mm. kotiin jaettavilla tiedotteilla, sähköisen reissuvihkon välityksellä, tiedotustilaisuuksissa,

vanhempainilloissa ja -tapaamisissa. Säännölliset arviointi- ja kehityskeskustelut lapsen, huoltajan ja opettajan kesken ovat keskeinen ohjauksen yhteistyön muoto.

4.3.2 Ohjauksen yhteistyö yhtenäisellä oppimisen polulla

Ohjauksyhteistyön tavoitteena on luoda oppilaalle yhtenäinen oppimisen polku. Lähtökohtana on lapsi/oppilas ja hänen ohjaustarpeensa. Jotta oppilas voi saada asianmukaista ohjausta esi- ja peruskoulussa, pitää ohjauksen työnjako ja vastuut kuvata, niiden pitää olla oppilaan ja huoltajan tiedossa, ja myös henkilöstön pitää hahmottaa ohjauksellisen tehtävänsä.

4.3.2.1 Esiopetuksen henkilöstön ohjaustehtävät

Esiopetusta voidaan järjestää joko varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen yhteydessä. Toiminnan kokonaisuudesta voi vastata rehtori tai päiväkodin johtaja. Esiopetusta voi antaa lastentarhanopettaja tai luokanopettaja kelpoisuusehtojen mukaisesti. Erityisopetuksesta voi vastata erityislastentarhanopettaja tai erityisopettaja. Ohjaustehtävät on kuvattu tässä varhaiskasvatuksessa järjestettävän toiminnan mukaisesti, mutta ne ovat pääosin yhtenevät perusopetuksen yhteydessä järjestettävän esiopetuksen kanssa.

Päiväkodin johtaja vastaa päiväkodin toiminnasta kokonaisuudessaan. Päiväkodin johtaja luo esiopetuksessa kasvatuksen ja opetuksen toimivat oppimisympäristön edellytykset ja huolehtii siitä, että jokaisen lapsen yksilöllinen kasvu, kehitys ja oppiminen on mahdollista esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Päiväkodin johtaja johtaa yksikkönsä esiopetuksen oppilashuoltotyötä ja vastaa esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheessa tarvittavien tietojen siirrosta ja opetuksen järjestämiseen liittyvien asioiden hoidosta. Päiväkodin johtaja vastaa yhdessä esiopettajien ja lähikoulun rehtorin kanssa toimenpiteistä lapsen joustavaan siirtymiseen esiopetuksesta alkuopetukseen.

Esiopetuksen lastentarhanopettaja/luokanopettaja on päävastuussa lapsiryhmänsä opetuksen ja toiminnan pedagogisesta suunnittelusta, toiminnan toteuttamisesta ja arvioinnista. Ohjaustyössä korostuu kokonaisvaltainen vastuu yksittäisestä lapsesta ja samalla koko esiopetusryhmästä. Päivittäinen yhteistyö huoltajien kanssa on merkittävä osa lapsen esiopetuksen toteutumista. Lapsen

kasvun, kehityksen ja oppimisen suunnitteluun ja arviointiin liittyvät keskustelut pidetään yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa vähintään kaksi kertaa esiopetusvuoden aikana.

Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheessa esiopettaja tekee yhteistyötä lapsen tulevan luokanopettajan kanssa. Tavoitteena on lapsen turvallinen koulunkäynnin aloittaminen ja sujuva siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen. Nivelvaiheen yhteistyöllä ennaltaehkäistään oppimisvaikeuksia. Esiopettaja voi huoltajien luvalla tehdä yhteistyötä myös aamu- ja iltapäivätoiminannon ohjaajien kanssa.

Kiertävä erityislastentarhanopettaja (kelto) huolehtii ja vastaa yhteistyössä muun esiopetuksen henkilökunnan kanssa siitä, että yleinen, tehostettu ja erityinen tuki toteutuvat esiopetuksessa. Kelto toimii varhaiserityiskasvatuksen asiantuntijana esiopetuksessa sekä ohjaa henkilöstöä lasten havainnoinnissa, toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Kelto toimii yhteistyössä lapsen huoltajien ja eri asiantuntija- ja yhteistyötahojen kanssa sekä osallistuu alueensa moniammatilliseen oppilashuoltotyöhön. Hän huolehtii yhteistyössä eri toimijoiden kanssa lapsen joustavasta siirtymisestä perusopetukseen. Koulussa toimivan esiopetusryhmän osalta edellä kuvatuista tehtävistä voi vastata erityisopettaja.

Integroidussa/erityisryhmässä toimiva erityislastentarhanopettaja (elto) toteuttaa päivittäin erityispedagogista osaamistaan lapsiryhmässä sekä mallintaa työtiimille tarkoituksenmukaisia toimintatapoja. Hän tekee tiivistä yhteistyötä lapsen huoltajien ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa sekä huomioi lapsen yksilölliset tarpeet oppimissuunnitelmassa ja/tai HOJKSissa. Elto vastaa muun työtiimin kanssa ryhmänsä havainnoinnista, toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista huomioiden sekä yksilön että koko pienryhmän. Elto osallistuu alueensa moniammatilliseen oppilashuoltotyöhön.

Avustava henkilöstö esiopetuksessa voi toimia joko koko ryhmän tai yksittäisen lapsen avustajana. Avustaja toimii työtiimin jäsenenä tukien kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä osallisuutta lapsiryhmässä.

4.3.2.2 Perusopetuksen henkilöstön ohjaustehtävät

Rehtori vastaa koulunsa toiminnasta kokonaisuudessaan. Rehtori luo opetukselle ja ohjaukselle toimintaedellytykset ja huolehtii, että oppilaille on mahdollisuus saada ohjausta opetussuunnitelman mukaisesti. Rehtori johtaa koulun oppilashuoltotyötä, mahdollistaa nivelvaiheissa opintojen järjestämisen kannalta tarpeellisen tiedon siirtymisen ja osallistuu tukitoimien suunnitteluun ja päätöksentekoon. Rehtori päättää oppilaaksi ottamisesta yhdessä koulualueensa muiden rehtorien kanssa.

Koulusihteri huolehtii koulun oppilashallintojärjestelmästä, kuten oppilasrekisteristä ja oppilastietojen siirrosta yhteishakurekisteriin. Hän neuvoo koulumatka-asioissa ja esimerkiksi koulutapaturmiin liittyvissä vakuutusasioissa.

Luokanopettajalla on päävastuu luokkansa ohjauksen suunnittelusta ja toteutuksesta. Työssä korostuu kokonaisvaltainen vastuu yksittäisestä oppilaasta ja samalla koko luokasta ryhmänä. Tavoitteena on oppilaan kasvun ja kehityksen sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen.

Alaluokkien aikana luokanopettaja opettaa oppimistaitoja, auttaa oppimisvaikeuksissa ja ohjaa alaluokilla tehtävissä oppiaine- ja kouluvalinnoissa. Luokanopettaja seuraa, ohjaa ja tukee oppilaiden koulunkäyntiä yhteistyössä rehtorin ja muun henkilöstön kanssa. Hän kartoittaa omien oppilaidensa tuentarpeet ja suunnittelee ja toteuttaa tukitoimet yhteistyössä huoltajan, opettajien ja oppilashuollon kanssa. Luokanopettaja vastaa pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen osalta prosessin käynnistämisestä ja on prosessissa mukana. Koulupolun nivelvaiheissa luokanopettaja tekee yhteistyötä esi- ja perusopetuksen muiden opettajien ja ohjaushenkilöstön kanssa. Yhteistyön tavoitteena on oppilaiden oppimisvaikeuksien ehkäiseminen ja sujuvan siirtymisen turvaaminen. Luokanopettaja tekee säännöllistä yhteistyötä huoltajien kanssa, tiedottaa koulun asioista, järjestää vanhempainiltoja ja -tapaamisia ja käy säännöllisesti arviointi- ja kehityskeskusteluja oppilaan koulunkäynnin sujumisesta. Luokanopettaja tekee yhteistyötä aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstön kanssa.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja työskentelee perusopetuslain alaisessa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Toiminnan keskeinen tavoite on tukea lapsen/oppilaan kasvua ja kehitystä sekä tukea myös vanhempia ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Ohjaajat vastaavat oman toimintaryhmän toiminnasta ja lasten hyvinvoinnista toimintaryhmässä. Ohjaajat tekevät moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi huoltajien, esiopetuksen, opettajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Ohjaaja voi osallistua oppilasta koskeviin neuvotteluihin

huoltajien luvalla. Erityisopettaja voi antaa konsultaatioapua perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajille.

Luokanvalvoja on yläkoulussa oman luokkansa oppilaiden lähiohjaaja ja seuraa luokkansa oppilaiden koulunkäynnin sujumista. Hänen tehtävissään korostuu yhteistyö luokan, oppilaiden, huoltajien, muiden opettajien ja oppilashuollon kanssa oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa. Luokanvalvoja tutustuttaa oppilaan omaan luokkaansa ja kouluun, huolehtii luokan ryhmäytymisestä ja luo myönteistä yhteishenkeä luokkaansa. Hän antaa oppilailleen tietoa tukioppilas- ja oppilaskuntatoimintaan hakeutumisesta ja tukee oppilaiden osallisuutta kouluyhteisössä.

Luokanvalvoja seuraa oppilaiden koulunkäynnin säännöllisyyttä ja koulumenestystä, selvittää poissaolojen syyt ja kannustaa oppilaita koulutyössä. Hän seuraa oppilaidensa jaksamista ja hyvinvointia ja puuttuu ongelmiin. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksissa luokanvalvoja tekee yhteistyötä oppilashuollon kanssa. Luokanvalvoja vastaa pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen osalta prosessin käynnistämisestä ja on mukana prosessissa.

Luokanvalvoja on säännöllisesti yhteydessä huoltajiin oppilaan koulunkäynnistä. Yhteistyön muotoja ovat arviointi- ja kehityskeskustelut oppilaan, opettajan ja huoltajan kesken, huoltajan tapaamiset, vanhempainillat sekä oppilaan koulunkäynnistä ja kouluun liittyvistä asioista tiedottaminen koulun ohjeiden mukaisesti.

Opinto-ohjaaja on ohjauksen asiantuntija koulussa. Hänellä on päävastuu oppilaanohjauksen suunnittelusta ja toteuttamisesta yläluokilla. Opinto-ohjaajan ohjaustehtävät liittyvät oppilaan kasvun tukemiseen, oppimisen ohjaamiseen ja urasuunnitteluun. Oppilaan itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden vahvistaminen koulunkäynnin eri vaiheissa ja valinnoissa, erityisesti nivelvaiheissa ja siirtymissä on keskeistä opinto-ohjaajan työssä. Oppilaanohjauksen oppitunnit, pienryhmäohjaus, ohjauskeskustelut, tiedottaminen ja moniammatillinen yhteistyö mm. koulujen, oppilaitosten ja työelämän kanssa ovat opinto-ohjaajan työtapoja. Opinto-ohjaajan antama yksilöllinen ohjaus kohdentuu tuen tarpeen mukaisesti. Erityisen tuen aikana opinto-ohjaajan antamassa ohjauksessa korostuu oppilaan valmistautuminen jatko-opintoihin ja tuettu siirtyminen toiselle asteelle. Opinto-ohjaaja osallistuu myös koulun oppilashuoltotyöhön ja on oppilashuoltoryhmän jäsen.

Urasuunnittelun ohjaus on koulussa opinto-ohjaajan vastuualuetta. Itsetuntemus, ammattien ja työelämän tuntemus ja tieto sopivista jatko-opintovaihtoehdoista ovat oppilaan tulevaisuuden suunnittelun perusta. Ohjausprosessin aikana opinto-ohjaaja järjestää oppilaille mahdollisuuksia hankkia kokemuksellista tietoa erilaisista koulutusvaihtoehdoista ja oppilaitoksista (vierailut, koulutuskokeilut) sekä työelämästä. Opinto-ohjaaja hoitaa oppilaidensa työelämään tutustumisen järjestelyn ja ohjauksen (mm. TET -jaksot).

Koulun vaihtuessa ja koulupolun siirtymävaiheissa opinto-ohjaaja osallistuu valmisteluun ja ohjaa oppilasta siirtymiseen liittyvissä asioissa. Opinto-ohjaaja vastaa oppilaiden ohjauksesta jatkokoulutukseen hakemisessa, yhteishaun järjestelyistä koulussa, oppilaidensa sijoittumisen seuraamisesta ja jälkiohjauksesta. Opinto-ohjaaja tekee yhteistyötä huoltajien kanssa oppilaan opiskeluun, urasuunnitteluun ja jatkokoulutukseen liittyvissä asioissa ja tiedottaa valinnan mahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan tulevaisuudelle.

Aineenopettaja on oman oppiaineensa opetuksen ja pedagogisen ohjauksen asiantuntija. Hän vastaa oppiaineensa oppimisen ja opiskelutekniikan ohjauksesta ja opettamisesta. Hän seuraa ja arvioi oppilaan oppimista, oppitunneille osallistumista ja informoi huoltajaa arvioinnista ja oppilaan menestymisestä oppiaineessa. Aineenopettaja huolehtii oppiaineensa opiskeluryhmän ryhmäytymisestä ja luo myönteistä opiskeluilmapiiriä oppiaineen tunnilla. Hän vastaa työturvallisuudesta omilla oppitunneillaan. Aineenopettaja kartoittaa oppilaan tuen tarpeita oppiaineessaan, osallistuu tukitoimien suunnitteluun ja toteutukseen yhteistyössä erityisopettajan ja muiden opettajien kanssa. Hän seuraa oppilaan jaksamista ja puuttuu huolenaiheisiin yhteistyössä oppilashuollon ja huoltajan kanssa. Aineenopettaja informoi oppilaita oman oppiaineensa sisältöjen yhteydestä työelämään ja ammatteihin.

Erityisopettaja on erityisopetuksen asiantuntija koulussa. Hän antaa erilaisin joustavin järjestelyin opetusta oppilaille, joilla on opiskelussa yleisen, tehostetun tai erityisen tuen tarvetta. Erityisopettaja osallistuu oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn, tunnistamiseen, tukitoimien suunnitteluun ja tuen toteutukseen yhteistyössä muun opetus- ja ohjaushenkilöstön kanssa. Hän osallistuu tarvittaessa oppimissuunnitelman ja HOJKSin laadintaan. Päätövaiheessa erityisopettaja tekee yhteistyötä opinto-ohjaajan kanssa tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden jatko-opintojen suunnittelussa. Opetustyön ohella erityisopettajan työhön kuuluu muun muassa konsultointia, oppilashuollollista työtä sekä tukitoimien selvittelyä ja järjestämistä yhdessä huoltajien ja moniammatillisten verkostojen kanssa.

Koulunkäynninohjaajan tehtävä on oppilaiden oppimisen, toimintakyvyn sekä kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Koulunkäynninohjaaja tukee oppilaan työskentelyä. Tavoitteena on ohjata ja tukea oppilasta mahdollisimman itsenäiseen työhön ikätasonsa ja omien edellytystensä mukaisesti. Koulunkäynninohjaaja suunnittelee toimintaansa yhteistyössä opettajan, erityisopettajan, huoltajan, opinto-ohjaajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa ja tukee käytännössä oppilaita yhteisesti sovittujen toimintatapojen ja pedagogisten menetelmien mukaisesti.

Koulun muu henkilökunta tukee koulutyön sujumista ja koulun kasvatustavoitteita.

4.3.2.3 Ohjauksen yhteistyöverkostot

Oppilashuolto ohjausyhteistyön osana

Oppilashuollon avulla edistetään lapsen/oppilaan hyvinvointia, tuetaan hänen tervettä kasvuaan ja kehitystään, ehkäistään koulunkäynnin vaikeuksia ja mahdollistetaan koulutyön sujuminen tukemalla oppilasta ongelmatilanteissa. Oppilashuollon palvelut ja oppilaan ohjaus limittyvät läheisesti toisiinsa.

Koulun ulkopuoliset ohjauksen yhteistyötahot

Ohjauksessa tehdään moniammatillista ja monialaista yhteistyötä eri koulujen, kouluasteiden ja koulumuotojen, eri hallinnon alojen, järjestöjen ja elinkeinoelämän kesken. Opinpolun eri vaiheissa yhteistyöverkosto muotoutuu ohjaustehtävän ja oppilaiden ohjaustarpeiden mukaan. Esi- ja perusopetuksen aikana yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi

- sosiaali- ja terveystoimi, esimerkiksi oppilashuollollinen yhteistyö, maahanmuuttajapalvelut
- nuorisotoimi, esim. aamu- ja iltapäivätoiminta, kerhotoiminta, harrastustoiminta, etsivä nuorisotyö
- poliisihallinto esim. koulupoliisitoiminta
- työelämäyhteistyö, paikalliset yritykset ja muut työpaikat: esim. oppilaiden työelämään tutustuminen
- järjestöt ja yhdistykset, esim. työelämään tutustuminen, kerhotoiminta, harrastustoiminta
- työ- ja elinkeinohallinto, esim. yhteistyö oppilaan urasuunnittelussa, ammatinvalintapsykologin palvelut
- toisen asteen oppilaitokset ja muut oppilaitokset: yhteistyö jatko-opintoihin liittyvissä asioissa

- Opetushallituksen ohjaus- ja neuvontapalvelu, yhteishakujärjestelmä

Koulun yhteistyö paikallisen työ- ja elinkeinoelämän kanssa

Työelämään tutustuminen eli TET on tärkeä ohjauksen toimintamuoto etenkin perusopetuksen päättöluokilla. Työelämässä tapahtuva oppiminen laajentaa oppilaan oppimisympäristöä kouluyhteisön ulkopuolelle. Työelämän yhteistyöllä voidaan parantaa oppilaan työelämätietoja, -taitoja ja urasuunnitteluvalmiuksia. Työelämään tutustumisen tapoja ovat muun muassa työelämän edustajien vierailut oppitunneilla, opintokäynnit työpaikoilla ja yrityksissä, yhteistyöprojektit ja työelämään tutustumisjaksot. Oulun perusopetuksessa TET-jaksoja sisältyy oppilaan opintoihin seitsemännellä luokalla vähintään yksi päivä, kahdeksannella vähintään kolme päivää ja yhdeksännellä vähintään viisi päivää. Jaksojen tavoitteena on oppilaan tutustuminen työelämän pelisääntöihin, toimintatapoihin ja ammatteihin. TET-jaksosta tehdään kirjallinen sopimus koulun ohjeiden mukaisesti. Työpaikalla nimetään vastuuhenkilö, joka perehdyttää ja opastaa oppilasta. Oppilas pitää TET-päivistä oppimispäiväkirjaa, ja kokemuksia jaetaan yhteisesti oppitunneilla ja projekteissa.

4.3.3 Ohjaus perusopetuksen nivelvaiheissa

Opinpolun nivelvaiheissa ohjaustoiminnan tavoitteena on helpottaa lapsen ja nuoren siirtymistä uuteen oppimisympäristöön tutustuttamalla hänet uuteen kouluun ja sen käytäntöihin. Oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisemiseksi nivelvaiheen ohjauksessa huomioidaan lapsen ja nuoren yksilölliset lähtökohdat ja huolehditaan oppimisen kannalta tarpeellisten tietojen siirrosta. Koulun ja kodin yhteistyö on tärkeitä nivelvaiheissa.

4.3.3.1 Esiopetuksesta kouluun

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä ohjaa esi- ja alkuopetuksen yhteistyöryhmä Alkupolku eli **Alpo**. Yhteistyöryhmään kuuluu päivähoidon ja alkuopetuksen asiantuntijoita ja kentän työntekijöitä.

Ryhmän tehtävänä on seurata, arvioida ja kehittää yhteistyötä sekä päivittää Esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelma, jossa kuvataan oululainen yhteistyömalli ja käytänteet eri tason toimijoille.

Esi- ja alkuopetuksen moniammatillista yhteistyötä tehdään Oulun kaupungin alueverkostoissa. Alueelliseen verkostoon kuuluvat kaikki esiopetusta antavat päiväkodit sekä alakoulut ja mahdolliset erityiskoulut. Kussakin verkostossa toimivat **esi- ja alkuopetuksen aluekoordinaattorit**, joiden tehtävänä on esi- ja alkuopettajien verkostotapaamisten järjestäminen sekä alueellisen yhteistyön kehittäminen. Alueverkosto kokoontuu esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelman määritellyn mukaisesti. Alueverkostoon kuuluu useita päiväkoteja ja kouluja. Alueellisen yhteistyön lisäksi tehdään yhteistyötä alueella olevien lähikoulujen ja päiväkotien kesken. Tätä yhteistyötä koordinoi kunkin yksikön **yhteysopettaja**.

Alueellisia verkostoja koordinoivat esi- ja alkuopetuksen ohjaavat opettajat. Ohjaavat opettajat ohjaavat ja kouluttavat alueverkostojen koordinaattoreita esi- ja alkuopetuksen ajankohtaisissa asioissa sekä suunnittelevat ja järjestävät koulutuksia Alpo- yhteistyöryhmän kanssa.

4.3.3.2 Alaluokilta yläluokille

Kuudennelta seitsemännelle luokalle siirryttäessä suuri osa oppilaista siirtyy uuteen kouluun, osa jatkaa oman koulun yläluokilla. Oppilaan tuttu luokkaryhmä hajoaa, ja hän siirtyy uuteen luokkayhteisöön, johon voi tulla oppilaita useista eri alakouluista. Koulupäivä pitenee, oppiaineiden määrä lisääntyy, ja oppilasta opettavien opettajien määrä lisääntyy. Ohjauksessa tavoitteena on oppilaan turvallisuuden tunteen ja itseluottamuksen tukeminen uuteen ympäristöön siirryttäessä. Tutustuminen etukäteen uuteen kouluun ja opettajiin helpottaa oppilaan valmistautumista tulevaan kouluvuoteen. Tietojen siirrosta huolehtimalla ehkäistään oppimisvaikeuksia. Ohjaus toteutetaan oppilaan ala- ja yläluokkien koulujen yhteistyönä koulukohtaisen vuosisuunnitelman mukaisesti. Ohjaustoimintaan sisältyvät ainakin seuraavat toimenpiteet:

- nivelvaiheen aikataulusta sopiminen koulun alueen ala- ja yläkoulujen kesken
- yläluokilla opiskeluun ja uuteen kouluun tutustuminen: opinto-ohjaajan ja tukioppilaiden vierailut 6. luokissa, 6. luokkalaisten tutustumisvierailut yläkoulussa
- oppilaan henkilökohtainen ohjaus ja tuki siirtymävaiheessa, arviointi- ja kehityskeskustelut: 6. luokalla oppilaan siirtymiseen liittyvät asiat, 7. luokalla palaute yläkoulun aloituksesta

- siirtopalaverit ala- ja yläkoulun kesken: opiskelun järjestämisen kannalta tarpeellisten tietojen siirto, tukitoimien suunnittelu
- 7. luokkien muodostaminen, luokkajaot ja ryhmitykset
- 7. luokan alkaessa orientoituminen opiskeluun ja luokan ryhmäyttäminen
- vanhempainillat ja tiedotus koteihin: 6. luokan aikana käytännöt yläluokille siirtymisessä, ainevalinnat, erikoisluokille hakeminen, 7. luokan aikana koulun aloitukseen, luokan toimintaan, oppiaineisiin ja oppimiseen liittyvät asiat

4.3.3.3 Perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen

Perusopetuksen päättövaiheessa 8.-9. luokilla ohjauksessa tuetaan oppilaiden koulutus- ja ammattialan valintaprosessia ja valmiuksia erilaisiin elämänuraa koskeviin ratkaisuihin. Oppilaalle järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaisiin ohjauskeskusteluihin opinto-ohjaajan kanssa. Ohjausprosessissa luodaan edellytyksiä ammatillisten intressien kehittymiselle ja tuetaan jatko-opintoihin hakeutumista. Päättövaiheen ohjauksessa huolehditaan ainakin seuraavista ura- ja elämän suunnitteluun liittyvistä asioista:

- oppilaalla on tietoa valinnan vaihtoehtoista: tiedot ammateista ja työelämästä (mm. TET) ja tiedot jatko-opinnoista (lukio, ammatillinen koulutus, muut koulutukset), tutustumisvierailut 2. asteen oppilaitoksiin
- valintojen tekeminen: oman urasuunnitelman/jatko-opintosuunnitelman selkiytyminen, jatko-opintoihin hakeminen
- yhteishakujärjestelmä: ohjaus yhteishaussa, oppilastietojen tarkistaminen ja korjaus Koulutassa, yhteishaun seuranta Koulutassa, täydennyshaku, valintatulokset
- jatko-opintojen aloittaminen: seuranta, miten oppilaat sijoittuvat toisen asteen opintoihin ja muihin opintoihin
- perusopetuksen lisäopetuksen eli kymppiluokkaopetuksen järjestäminen ja lisäopetukseen ohjaaminen (peruskoulun päättäneet, jotka eivät päässeet jatko-opintoihin)
- tietojensiirtopalaverit perusopetuksen ja 2. asteen oppilaitosten kanssa: opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot voidaan siirtää huoltajan ja oppilaan luvalla

- yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa: jos perusopetuksen päättäneellä ei ole syksyllä mitään opiskelupaikkaa, hänet ilmoitetaan etsivän nuorisotyön ohjaukseen nuorisolain¹ mukaisesti yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Ohjauksen vuosikelloissa on kuvattu ohjaustoimenpiteet ja koulun vastuuhenkilöt eri vaiheissa.

Taulukko 2. Ohjauksen vuosikello kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle.

¹ Laki nuorisolain muuttamisesta (693/2010)

Aika	OHJAUSTOIMENPITEET / MITÄ TEHDÄÄN	VASTUUHENKILÖT / TOIMIJAT
6 lk syyslukuk	<p>Nivelvaiheen aikataulus</p> <ul style="list-style-type: none"> yhteiskokous <p>Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien siirtymisen valmistelu</p> <ul style="list-style-type: none"> tukitoimia tarvitsevien oppilaiden siirtymiseen liittyvät asiat, sopiva koulumuoto, siirtymän valmistelu 	<p>alakoulun/yläkoulun rehtori ja opo, 6. lk:n luokanopettaja</p> <p>luokanopettaja, huoltaja, oppilas, rehtorit, erityisopettaja, opo, tarvittaessa muita</p>
6 lk kevätlukukausi	<p>Opiskelu yläkoulussa tutuksi</p> <ul style="list-style-type: none"> Oulussa koulussa -opas jaetaan 6. luokan oppilaille ja huoltajille erikoisluokkien infot (li, ku, mu) 6.luokkien huoltajille ja oppilaille mahdollisesti 6. lk:n vanhempainillat yläkouluun siirtymisestä Seiskalle illat 6. luokkalaisille ja huoltajille <p>7. luokalle ilmoittautuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> oppiaineiden valintakortti palautetaan omalle luokanopettajalle hakemus toisen oppilasalueen kouluun, erikoisluokille hakeminen erikoisluokkien valintatestit <p>Päätös oppilaan yläluokkien koulusta</p> <ul style="list-style-type: none"> oppilaan lähikoulupäätös, erikoisluokkien valintatulokset, päätös toisen oppilasalueen koulusta tulevien 7. luokkalaisten oppilastiedot yläkouluun /Primus oppiaineiden valintakortit oppilaan tulevalle yläkoululle <p>Valmistautuminen omassa yläkoulussa opiskeluun</p> <ul style="list-style-type: none"> opo-tunnit 6. luokassa tukioppilaiden kyselytunti kaveritoiveet, kirjeet tulevalle luokanvalvojalle 6. luokkalaisten tutustumisvierailut yläkoululla, mahdollinen luokanvalvojan tuokio 6. luokkalaisten vanhempainilta / kotiväen ilta yläkoululla <p>Tietojen siirto ja opiskelun tuen suunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> opiskelun järjestämiseen tarvittavat tiedot yläkoululle tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tuki: oppilashuollollinen kokous muiden oppilaiden opiskelun järjestämiseen tarvittavien tietoja siirto yläkouluun, siirtopalaverit <p>7. luokkien muodostaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> luokkajako, opiskeluryhmät oppiaineissa kesän aikana muuttavat oppilaat 	<p>luokanopettaja/opetustoimi rehtori, aineenopettaja, opo luokanopettaja rehtori, nuorisotoimi, poliisi, luokanopettaja, yläkoulun edustaja</p> <p>huoltaja, luokanopettaja/koulusiht rehtorit rehtori, aineenopettajat</p> <p>yläkoulun rehtorit</p> <p>koulusihteri koulusihteri, rehtori, opo</p> <p>luokanopettaja, opo tukioppilaat ja vastuup, opo opo oppo, luokanopettaja, tukioppilaat, tuleva luokanvalvoja rehtori, opo, luokanvalvojat</p> <p>rehtorit, luokanopettaja, opo, erityisopettajat, huoltaja, oppilas, tarpeen mukaan muu oppilashuolto</p> <p>rehtori, opo, ero</p>
7 lk syyslukukausi	<p>7. luokkien ryhmäyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> oppilaiden vastaanottaminen, ensimmäiset koulupäivät oppilaiden tutustuminen toisiinsa, luokkaan, luokanvalvojaan, kouluun, opettajiin, henkilökuntaan, koulun käytänteisiin <p>Opiskelun ja oppimisen tuen järjestäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> oppimissuunnitelmien ja HOJKSien siirto ja päivittäminen <ul style="list-style-type: none"> oppilaan tulohaastattelu eri oppiaineiden opiskelu alkaa, oppimista tukeva opiskeluilmapiirin luominen ja tukitoimien suunnittelu oppilashuollollinen kartoitus huolen aiheista <p>Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus yläluokilla</p> <ul style="list-style-type: none"> vanhempainilta arviointi- ja kehityskeskustelu vanhempaintoimikunnan järjestäytyminen 	<p>luokanvalvoja, opettajat, rehtori, opo, mukana myös tukioppilaat</p> <p>rehtori, erityisopettaja, opo, luokanvalvoja, aineenopettaja, huoltaja</p> <p>luokanvalvoja opettajat, opo, erityisopettaja</p> <p>opettajat, oppilashuolto</p> <p>rehtori, opo, luokanvalvoja luokanvalvoja, huoltaja ja oppilas rehtori</p>

Taulukko 3. Ohjauksen vuosikello yhdeksänneltä luokalta jatko-opintoihin.

Aika	OHJAUSPROSESSI / MITÄ TEHDÄÄN	PÄÄVASTUU JA MUUT TOIMIJAT
8. lk	<p>Henkilökohtainen uraohjaus alkaa</p> <ul style="list-style-type: none"> tehostettua ja erityistä tukea saavien oppilaiden henkilökohtainen uraohjaus alkaa, itsetuntemus ja urasuunnittelu <p>Työelämä ja jatko-opinnot tutuksi</p> <ul style="list-style-type: none"> tet-jaksot, opintokäynnit työpaikoille, ammattilaisten vierailut tunneilla opo-tunneilla Suomen koulutusjärjestelmä, koulutusalat, oppilaitokset 	<p>päävastuu: opo erityisopettaja</p> <p>työpaikat</p>
9. lk syksy	<p>Henkilökohtainen uraohjaus kaikkien oppilaiden kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> ohjauskeskustelut kaikkien oppilaiden kanssa oppilaiden jatko-opinnoissa ja ammatinvalinnassa huomioitavien erityistarpeiden /terveysrajoitusten kartoitus, koulutuskokeilut <p>Työelämään tutustuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> tet-jakso, opintokäynnit työpaikoille, ammatilliset oppitunneilla <p>Jatkokoulutusvaihtoehtoihin tutustuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustumisvierailut ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa, koulutusmessut, koulutusoppaat, esittelymateriaalit opo-tunneilla koulutusalat, jatko-oppilaitokset, oppilaitosten edustajien vierailut <p>Yhteishakujärjestelmä tutuksi oppilaille</p> <ul style="list-style-type: none"> hakumenettely, aikataulut, valintaperusteet, harjoitushaku <p>Yhteishaku ja valintaperusteet tutuksi vanhemmille</p> <ul style="list-style-type: none"> tiedotteet, vanhempainillat, keskustelut opion kanssa, oppilaitosinfot 	<p>päävastuu: opo huoltaja, terv.hoitaja erityisopettaja, Luovi</p> <p>työpaikat</p> <p>lukiot, ammatilliset ja muut oppilaitokset</p>
9. lk kevät	<p>Oppilaan jatkokoulutussuunnitelman tekeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> urasuunnittelu- ja henkilökohtainen ohjaus vanhempien ja opinto-ohjauksen yhteistyö, kehityskeskustelut alakohtaiset tutustumiset ammatillisessa koulutuksessa, lukioiden avoimet ovet, koulutuskokeilut (tehostetun ja erityisen tuen oppilas) <p>Yhteishaun toteutus</p> <ul style="list-style-type: none"> oppilastietojen siirtäminen hakujärjestelmään, rekisteritietojen tarkistaminen ja korjaukset Koulutassa haun tekemisessä ohjaaminen, haku netissä (www.haenyt.fi), huoltajan kuuleminen oppilaan yhteishaussa, pääsykokeisiin valmistautuminen ja ohjaus joustavan haun liitteet ja niissä ohjaaminen, muut liitteet ja lausunnot <p>Yhteishaun ulkopuolisiin koulutuksiin hakeminen ja ohjaus</p> <ul style="list-style-type: none"> lukio- ja ammatilliset koulutukset, kansanopistot, lisäopetus, ammattistartit <p>Arviointi, väliarviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> väliarviointi jatkokoulutukseen hakemista varten, päättöarviointi <p>Jatko-koulutukseen valmistautuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> itseluottamuksen tukeminen, opintojen aloittamiseen liittyvät tiedot oppilaan ainevalinnat jatko-opinnoissa, lukion ainevalintakortit <p>Kesäajan toimintaohjeet</p> <ul style="list-style-type: none"> opon ohjekirje: tietoa yhteishaun valintojen julkistamisesta, opiskelupaikan vastaanottamisesta, täydennyshausta, lisäopetukseen ja ammattistartille hakemisesta kesätyöohjeet (kesätyöseteli) 	<p>päävastuu: opo</p> <p>oppilaitokset, erityisopettaja</p> <p>koulusihteeri</p> <p>ero, oppilashuolto</p> <p>oppilaitokset</p> <p>opettajat</p>
kesä	<p>Ohjaus kesäkuussa yhteishaun opiskelijavalintojen selvittyä</p> <ul style="list-style-type: none"> varasijoille jääneiden ja ilman koulupaikkaa olevien ohjaus lisäluokille ja ammattistartille, täydennyshaun ohjeet, syksyn yhteishaun ohjeet täydennyshaku heinäkuussa (oppilas tekee netissä) 	<p>päävastuu: opo</p> <p>yhteistyö: Napin ja etsivän työn kanssa</p>
syksy 9. lk jälkeen	<p>Ohjaus syksyllä täydennyshaun ja muiden opiskelijavalintojen selvittyä</p> <ul style="list-style-type: none"> omien oppilaiden täydennyshaun valintatulokset, yhteishaun varasijoilta valitut, opiskelupaikan vastaanottamistiedot (Kouluta) ilman koulupaikkaa olevien ohjaus lisäluokalle, ammattistartille jos nuori ei aloita koulutusta, ohjaus etsivään nuorisotyöhön seurantatilastojen tekeminen (omien oppilaiden sijoittuminen) nivelvaiheen ohjauspäivät ja siirtotiedot ammatillisen koulutuksen, lukioiden ja lisäopetuksen kanssa 	<p>päävastuu: opo</p> <p>oppilaitokset etsivä työ</p> <p>opo, erityisopettaja, oppilaitokset</p>